

Бортнійчук Валерія Олександрівна,
здобувач вищої освіти 1-го курсу
ННІ №3 НАВС

Науковий керівник: Мозоль Н.І.,
професор кафедри теорії держави та
права, кандидат юридичних наук,
доцент

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Питання, пов'язані із формуванням інформаційного суспільства (ІС) та впливом інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) на суспільні відносини, досліджуються вже не одне десятиліття і стали пріоритетними для різних галузей науки, у тому числі і правової. На сьогоднішній день можна стверджувати, що недостатня увага до проблем впливу ІКТ на правові явища і відносини є небезпечними та загрожують самим засадам правової системи. З огляду на це, правові дослідження цих питань повинні створити належне підґрунтя для реагування на сучасні виклики (наприклад, такі як зміна співвідношення публічного і приватного права, нова роль і можливості держави, зростання впливовості недержавних суб'єктів, транскордонний характер Інтернету).

Інформаційне суспільство нового століття має за основу інформаційні і комунікаційні технології, які без інших суспільних відносин не можуть існувати окремо і знаходяться в постійній взаємодії з ними. Права і свободи людини, що відносяться і до сфери інформаційних відносин, безпосередньо пов'язані з явищем демократизації громадянського суспільства, створення демократичного суспільства, що нерозривно стикається з політичними питаннями. Демократичне суспільство передбачає підвищення ролі масової свідомості, яка в свою

чергу формується у членів суспільства під впливом інформації.
[5]

В. Бесчастний в еволюції прав людини виділяє три покоління [1, с. 467]. За періодизацією В. Бесчастного права і свободи людини в сфері інформаційних відносин можна віднести до третього покоління. До нього належать права і свободи, що забезпечують якість життя, серед яких досить вагоме місце посідає свобода інформації. Саме ці права стали одним із правових інструментів боротьби людства з інформатизацією життя – у період переходу до постіндустріального суспільства. В юридичному аспекті права і свободи будуються так, щоб забезпечити законні інтереси людей і запобігти можливому обмеженню їхніх прав і свобод в результаті зловживання ними з боку інших осіб. Особливе значення має особлива група прав, що характеризують свободу висловлення думок, до якої входять свобода слова, друку, право на одержання інформації, а також свобода поширення інформації.

Права і свободи людини в сфері інформаційних правовідносин та їх гарантії відображаються в національному інформаційному законодавстві, що являє собою розгалужену комплексну галузь, яка стоїть на шляху систематизації через кодифікацію. Під цією категорією слід розуміти множину нормативно-правових актів, прийнятих Верховною Радою України у формі законів і постанов нормативного змісту, та підзаконні нормативні акти, які регулюють суспільні відносини щодо інформації. Законодавство України про інформацію складають Конституція України, Закон України «Про інформацію», законодавчі акти про окремі галузі, види, форми й засоби інформації, міжнародні договори і угоди, ратифіковані Україною, та принципи й норми міжнародного права. [5]

Цілий комплекс прав і свобод людини і громадянина, що визначають її правовий статус в сфері інформаційних відносин, міститься в Конституції України. Так ст. 34 Конституції визначає: «Кожному гарантується право на свободу думки і

слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [2, с. 80].

Згадане в цій статті право є «активним» за своїм змістом, оскільки представляє собою певну міру поведінки і для його реалізації людині необхідно вдатися до активних дій. Це право людини може розумітися як можливість здійснювати будь-які дії щодо збирання, обробки, створення, зберігання та розповсюдження інформації у будь-якій формі, окрім випадків наявності прямих заборон з боку закону.

Основні права і свободи людини в інформаційній сфері співіснують з цілим рядом інших конституційних норм, а також підкріплюються і в деякій мірі розширюються останніми. Так наприклад, ст. 41 Конституції, зокрема, визначає право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності та встановлює непорушність права приватної власності. [3, с. 90]

Інформаційне суспільство має чітко виражене ідеологічне навантаження. На думку Д. Лайона ідеологія інформаційного суспільства розглядає його як цілком природне явище, ясний крок вперед, що відвертає увагу людей від існуючих суперечностей, приховує та замовчує недоліки і загрози [4, с. 362-380].

Привнесена у правову реальність ця ідеологія акцентує, передусім, питання науково-технічного прогресу, економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: Навч. посіб./ В.М. Бесчастний, О.В. Філонов, В.М. Субботін, С.М. Пашков. – К.: Знання, 2007. – 467с. – (Серія «Вища освіта ХХІ століття»)
2. Конституція України: Офіційне видання станом на 20 січня. – К.: «Центр учбової літератури», 2012 – 80с.
3. Конституція України: Офіційне видання станом на 1996 рік. – К.: «Центр учбової літератури», 2012 – 90с.
4. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії / Д. Лайон / Сучасна зарубіжна соціальна філософія. – К., 1996. – 362-380 с.
5. Шапіро В. С. аспірант кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумський державний університет. Матеріали конференції Міжнародної Науково-практичної конференції «Права людини: історія, теорія, практика» - 2010 р.